

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-1

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design s.r.o.

Software
Software

Adobe InDesign CS6

Fotografie na obálce
Cover Photography

Hostěradice, okr. Znojmo. Sestava nádob s kremací ze žárového hrobu
kultury zvoncovitých pohárů. (viz obr. 10 na str. 59)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 8. Popůvky.
„Pod dědinou“. Stavba
kruhového (?) půdorysu.
Abb. 8. Popůvky.
„Pod dědinou“. Die
kreisgrundrisse (?)
Konstruktion.

Literatura

Čižmář, M., Geislerová, K. (eds.) 2006: *Výzkumy – Ausgrabungen 1999-2004*. Brno: Ústav archeologické památkové péče Brno.

Resumé

Popůvky (Kat. Popůvky u Brna, Bez. Brno-venkov). Bei der Rettungsgrabung in der Flur „Pod dědinou“ wurde der weitere Teil der bekannten Siedlung der Kultur mit der Linienbandkeramik entdeckt.

PUSTĚJOV (OKR. NOVÝ JIČÍN)

„Dolní čtvrtě“, „Na pasekách“, „Hůrský“.
LnK. HLS. Sídliště. Povrchové sběry.

Při povrchových systematických sběrech v letech 2006–2013 objevil autor příspěvku na okrajových terasách Oderské nivy další dosud nezjištěná neolitická sídliště, která jsou vázána na povodí Pustějovského potoka s přilehlými stávajícími i zaniklými vodotečemi. S dříve objevenými publikovanými sídlišti Pustějov 1–2 a Studénka 2 tvoří soustavu na sebe navazujících lokalit (obr.9: PU1–2, ST2). Uvedené lokality byly vyhledány pomocí Záplavové mapy Moravskoslezského kraje (viz http://mapy.kr-moravskoslezsky.cz/zaplavova_uzemi).

Lokalita „Dolní čtvrtě“ (obr. 9 – PU3)

První sídliště se nachází těsně nad zátopovým pásmem ve spodní části polní tratě pod názvem „Dolní čtvrtě“ na výšinné plošině asi 240 m n.m.; na jihozápadní straně se terasa prudce snižuje o tři metry

k luční cestě a 200 metrů vzdálenému Pustějovskému potoku, na severovýchodě zvolna klesá k bezejmenné vodoteči a výškové kótě 237 metrů. Samotné nálezy byly vyzvednuty ze souvislého asi třicetimetřového pásu tvořeného jílem a pískem. Nalezená nezdobená keramika je vypálena v odstínu šedé, černé, světle až tmavě červené barvy, některá obsahuje velké množství hrubého písku a tuhu. Zajímavým, ale sporným nálezem je fragment keramiky obdélníkového průřezu s výčnělkem ve střední části, která může být interpretována jako plastika, ale také mohla tvořit doplněk plastické výzdoby, nebo ucho nádoby. Parametry: 30x20x15mm. Štípaná industrie se skládá z 60 kusů artefaktů. Na obrázku 10 jsou vyobrazeny nástroje: masivní čepelový nůž s bilaterální retuší (obr. 10: 1), nůž s bilaterální retuší (obr. 10: 2), drobný hrot (obr. 10: 4), různě upravené vrtáky (obr. 10: 9–13), trapézová čepelka se srpovým leskem (obr. 10: 22), škrabadlo na úštěpu (obr. 10: 24), čepelkové škrabadlo (obr. 10: 25), trojúhelníková šipka s trnem (obr. 10: 31).

Lokalita „Na pasekách“ (obr. 9 – PU4)

Je situována na polokruhové polní terase v nadmořské výšce asi 237 metrů. Z jižní a jihozápadní strany je ohraničena loukami a paralelně protékajícím Pustějovským potokem. Celá zkoumaná polní plocha bývá postižena periodickými povodněmi. Především keramika, ale i ostatní nálezy se z toho důvodu vyskytují sporadicky a v drobných zlomcích. Nalezena zde byla jedna sekerka s vybroušeným asymetrickým ostřím ze zeleného metabazitu typu Jizerské hory (obr. 11: 1). Na obrázku 10 jsou vybrány štípané nástroje: drobný nůž s bilaterální retuší (obr. 10: 3), vrták (obr. 10: 14), čepelová škrabadla (obr. 10: 26–27), okrouhlé škrabadlo s obvodovou retuší (obr. 10: 28).

Lokalita „Hůrský“ (obr. 9 – PU5)

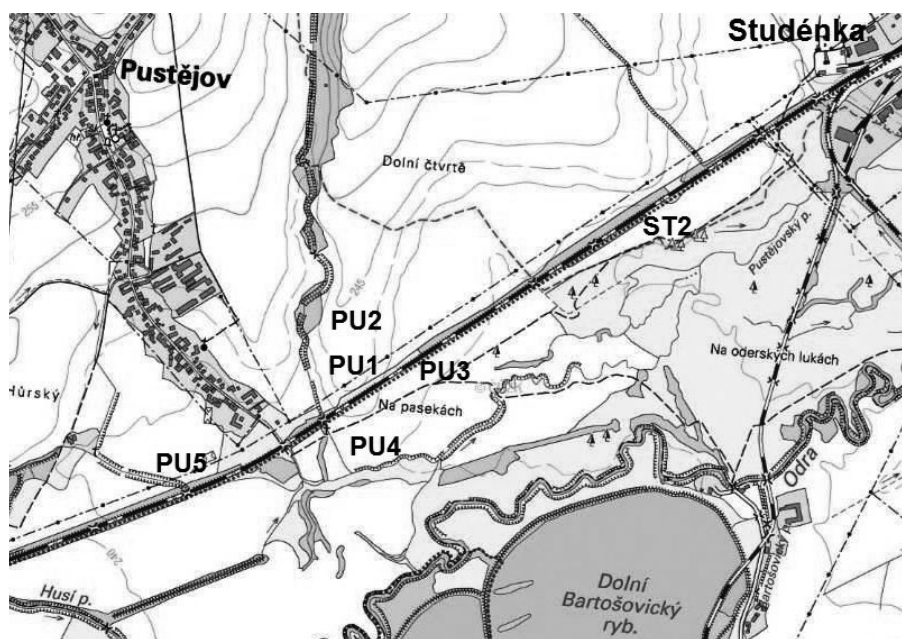
Nejrozlehlejší nově objevené sídliště je vzdáleno 240 metrů jihozápadním směrem od spodního konce zástavby obce Pustějov. Celá plocha zkoumaného území se nachází na úrodných sprašových půdách. Okrajová část se rozkládá na rozsáhlém polním úseku, ale hlavní centrum tvoří téměř nečitelný terénní výběžek v nadmořské výšce asi 239 metrů, v současné době na trvale zatravněném pozemku blízko ocelového sloupu vedení VN, kde vystupují na otevřených místech nejvíce nálezy pravěké keramiky. Převýšení nad okolním terénem jsou přibližně jen dva metry. Třicet metrů jihozápadně pod lokalitou protéká bezejmenná vodoteč pramenící na 1300 metrů západně vzdáleném katastru na mapě pod názvem „Hasičská luka“. Při svém toku částečně napájí vodou Pustějovské rybníky, za zmíněnou lokalitou podtéká pod hlavní železniční trať a po 500 metrech u Pustějovských jezer ústí do Pustějovského potoka. Celé zkoumané území neolitické osady bylo při poslední měřené extrémní povodni na počátku července roku 1997 zaplaveno vodou. Hojně jsou nálezy zlomků kvalitně vypálené nezdobené keramiky v odstínu černé, světle až tmavě červené barvy, které obsahují velké množství hrubého písku a tuhy. Kolekce štípané industrie zahrnuje 60 kusů nástrojů, části jader a debitáž. Na obrázku 10 jsou znázorněny tyto nástroje: drobný hrot (obr. 10: 5), různě upravené vrtáky (obr. 10: 6–8, 15–20), drobná pilka (obr. 10: 21), trapézová čepelka se srpovým leskem (obr. 10: 23), čepelová škrabadla (obr. 10: 29–30), masivní škrabadlo na úštěpu s bilaterální retuší a zbytky původní kůry na dorzální a ventrální straně (obr. 11: 2), trojúhelníková šipka s řapem (obr. 10: 32), trojúhelníkové šipky s vruby při bázi typu Štamberk – Krnov (obr. 10: 33–34).

Na základě typu získané keramiky lze výše uvedené lokality zařadit převážně do období ke konci etapy okruhu hornoslezské lengyelské skupiny a ke kultuře lidu s lineární keramikou moravské periodizace náležející fázi IIb. Pro výrobu štípané industrie byly nejvíce použity silicity glacienních sedimentů, které jsou dostupné z několika místních zdrojů v blízkosti pískovcových morén. Surovinovou základnu doplňují silicity krakovsko - čenstochovské jury a vzácně radiolarit. Při zakládání osad v neolitu na levém břehu řeky Odry v extravilánech obcí Pustějov a Studénka mohly mít pozitivní vliv příznivější klimatické podmínky, které se projevují v mírně vyšších průměrných ročních teplotách než převládající na území protilehlého pravého břehu Odry. Důležitý kladný faktor je, že zmíněné lokality jsou i strategickou polohou částečně chráněny okolními kopci před severními větry, hlavně v zimním období.

Daniel Fryč

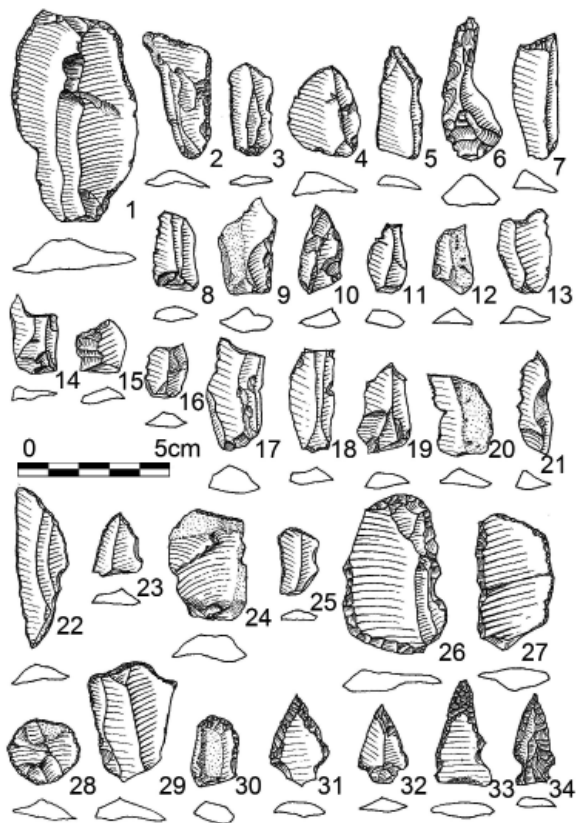
Resumé

Pustějov (Bez. Nový Jičín). „Dolní čtvrtě“, „Na pasekách“, „Hůrský“. Linearbandkeramik u. Oberschlesische Gruppe der Lengyel Kultur. Siedlungen. Oberflächensammlungen.

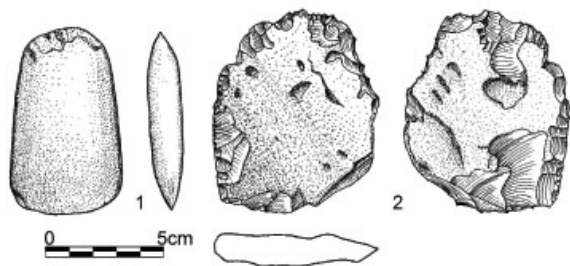
Obr. 9. Pustějov. Katastr obce s vyznačením polohy lokalit.

Abb. 9. Pustějov. Katastralgebiet der Gemeinde mit der Lage der Lokalitäten.

Obr. 10. Pustějov. Výběr štípané industrie. Kreslil D. Fryč.

Abb. 10. Pustějov. Gespaltene Industrie (Auswahl). Zeichnung D. Fryč.

Obr. 11. Pustějov. Hlazená a štípaná industrie. Kreslil D. Fryč.

Abb. 11. Pustějov. Geschliffene und gespaltene Industrie. Zeichnung D. Fryč.

SLAVKOV (K. Ú. SLAVKOV U OPAVY, OKR. OPAVA)

„Černá cesta“. LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V rozmezí let 2010–2013 probíhal záchranný archeologický výzkum v extravilánu obce Slavkov, v místech zemědělských polností. Lokalita se nachází cca 400 m severozápadním směrem od meandrujícího toku řeky Hvozdnice, v nadmořské výšce 276–284 m n.m., v místech terénní vyvýšeniny, která se mírně svažuje k jihu, souřadnice WGS-84: 49°55'11.90"N, 17°50'45.30"E - v okolí bodu.

Jednalo se o výstavbu nové sídelní čtvrti rodinných domů v obci i s dopravní infrastrukturou. Plánovaná zástavba byla připojena dvěma komunikacemi k západní straně ulice Černá cesta, a to v její centrální části. Tyto nové cesty byly navzájem propojeny dvěma vnitřními komunikacemi, které vymezily dva bloky stavebních parcel. Bylo zde postaveno jedenáct rodinných domů ve třech řadách (obr. 12). Provedené strojní skrývky ornice na sprašové podloží prokázaly přítomnost archeologických zahloubených objektů a to ve všech liniích nové komunikační infrastruktury a v sedmi místech provedených skrývek pro výstavbu rodinných domů.

„Černá cesta“, parcely č. 1226/11–13, 19, 120, 125, 126, 136, 137, 140–143, 1231/3–12, 1234/2, 1236/2

Záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 105/10) probíhal od listopadu 2010 do dubna 2011 v místě budované infrastruktury. Zkoumaná plocha byla složena ze čtyř příjezdových komunikací k budoucím rodinným domům.

Po provedení strojní skrývky ornice na sprašové podloží bylo nalezeno velké množství pravěkých zahloubených objektů (obr. 13) a také několik novověkých aktivit (viz Středověk a novověk). Objevil se zde větší počet kúlových jam a jamek (cca 90), z nichž ve čtyřech případech bylo možné vysledovat linie neolitických domů, respektive jejich zachycené části. Z ostatních zahloubených objektů (56) bylo vylíčeno sedm hliníků, dvě zásobní jámy a snad i několik oválných hrobových jam (?), možné skelety se nedochovaly. Výplně pravěkých objektů obsahovaly keramické fragmenty nádob lineární keramiky, mazanici, štípanou industrii, kameny a několik zrnotěrek.

„Černá cesta“, parcela č. 1226/133

Záchranný archeologický výzkum (č. akce NPÚ Ostrava 56/11) probíhal v měsíci srpnu roku 2011. V místech skryté plochy pro výstavbu rodinného domu bylo zjištěno čtrnáct zahloubených objektů. Jednalo se o hliník, kúlové jámy, sídlištní objekty a jednu menší zásobní jámu. Hlinité výplně objektů obsahovaly fragmenty keramických nádob lineární keramiky, silicitové úštěpy, kameny a jeden drtič z křemene.